

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань **07 «Управління та адміністрування»**

Код та найменування спеціальності **076 «Підприємництво та торгівля»**

Освітньо-наукова програма **Підприємництво та торгівля**

Ступінь вищої освіти **доктор філософії**

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності **076 «Підприємництво та торгівля»**
від 28.08.2024 року протокол №1

Реєстраційний номер у відділі аспірантури та докторантури

47-076-2024А

1. Загальна інформація

Кафедра: [Торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом](#)

Викладач: **Басюркіна Наталія Йосипівна**, завідувач кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, доктор економічних наук, професор

Контакти:

[Профайл](#)

nataliabasiurkina@gmail.com
0987269600

Освітній компонент викладається на 2 курсі у 1 семестрі

Кількість: кредитів - 6, годин – 180

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	90	40	50
заочна	36	14	22
Самостійна робота, годин	Денна -90		Заочна – 144

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Навчальна дисципліна «Управління ризиками» призначена для вивчення основ ризикології, засвоєння основних концепцій, методів оцінювання та аналізу ризиків, вибору оптимальних управлінських рішень, в тому числі в ризикових ситуаціях, що виникають в управлінні персоналом підприємств. Метою курсу «Управління ризиками» є надання студентам фундаментальних уявлень про теоретичні основи та принципи функціонування ризик-менеджменту, практики оцінювання та аналізу ризиків, механізмів оптимізації наслідків ризикових подій.

3. Мета освітнього компоненту

Метою дисципліни «Управління ризиками» є формування у студентів фундаментальних знань теорії і практики оцінювання та аналізу ризиків, механізмів оптимізації наслідків ризикових подій. Предметом навчальної дисципліни «Управління ризиками» є теоретико-методологічні та організаційно-економічні аспекти управління різними видами ризиків.

Основним завданням навчальної дисципліни є засвоєння студентами знань про теоретичні основи і принципи функціонування ризик-менеджменту та формування навичок щодо вимірювання рівня ризику та визначення раціональної поведінки підприємства для оптимізації його наслідків. Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни

Згідно з вимогами освітньої програми в результаті вивчення дисципліни «Управління ризиками» здобувач освіти повинен:

знати:

- сутність та характерні ознаки ризику;
- класифікацію ризиків в підприємстві;
- основні положення ризик-менеджменту;
- методи оцінювання та аналізу ризиків;
- механізми регулювання різних видів ризиків;
- критерії прийняття ризикових рішень.

уміти:

- ідентифікувати наявні та потенційні ризики підприємства;
- класифікувати ризики підприємства за різними ознаками;

- здійснювати вимірювання та аналіз ризиків відповідно до наявної ринкової ситуації;
- визначати та застосовувати інструменти регулювання різних видів ризиків;
- розробляти заходи щодо оптимізації наслідків ризиків;
- приймати ризикові управлінські рішення.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Методологія наукових досліджень» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в Стандарті вищої освіти зі спеціальності [076 Підприємництво та торгівля](#), та освітньо-науковій програмі "[Підприємництво та торгівля](#)" підготовки докторів філософії.

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практик, застосовувати новітні методології наукової, педагогічної, професійної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 03. Здатність працювати автономно

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01 Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02 Здатність продукувати, обґрунтувати нові ідеї, гіпотези і моделі, та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК05 Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Програмні результати навчання:

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН06. Приймати ефективні, етичні та соціально відповідальні рішення, забезпечувати лідерство, автономність та міжособистісну взаємодію у їх реалізації в професійній діяльності.

РН07. Аналізувати та оцінювати стан, тенденції розвитку підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у професійній практиці.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин
------	------------	-----------------

		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Концепції ризик-менеджменту та методичні засади аналізу ризиків підприємства			
1	Сутність ризику як об'єкту управління	6	2
2	Науково-теоретичні передумови управління ризиками	6	2
3	Класифікаційна система ризиків	6	2
4	Вибірковий метод: поняття, види вибірок	4	2
5	Використання формул граничної помилки вибірки	4	
Змістовний модуль 2. Підходи та методи управління ризиками підприємств			
6	Ризик-орієнтоване управління підприємством	4	2
7	Методи реагування на ризик	4	
8	Поширення результатів вибірки на генеральну сукупність	4	2
9	Підходи до вибору методів реагування на ризик	4	2
Разом за ОК:		40	14

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва практичної/лабораторної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ризик як об'єкт управління	8	3
2	Основні концепції ризик-менеджменту підприємств	6	3
3	Методичні засади аналізу ризиків підприємства	6	3
4	Вибірковий метод при оцінці ризиків	6	3
5	Методи оцінки ризиків фальсифікації фінансової звітності підприємств	6	3
6	Експертні методи аналізу та оцінки ризиків	6	3
7	Підходи та методи управління ризиками підприємств	6	2
8	Стандарти організації ризик-менеджменту підприємств	6	2
Всього за ОК:		50	22

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<i>Тема:</i> Ризик як об'єкт управління Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1 Класифікаційна система ризиків Розв'яжіть тести.	14	20
2	<i>Тема:</i> Основні концепції ризик-менеджменту підприємств Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Ментальні пастки, що перекоджають застосуванню ризик-менеджменту керівниками підприємств Розв'яжіть тести.	14	20
3	<i>Тема:</i> Методичні засади аналізу ризиків підприємства Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Огляд основних методів аналізу ризиків. Розв'яжіть тести.	14	20
4	<i>Тема:</i> Вибірковий метод при оцінці ризиків Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Поширення результатів вибірки на генеральну сукупність. Розв'яжіть тести.	12	22
5	<i>Тема:</i> Методи оцінки ризиків фальсифікації фінансової звітності підприємств Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Фальсифікація як спосіб здійснення креативного обліку.	12	22

	Розв'яжіть тести.		
6	Тема: Експертні методи аналізу та оцінки ризиків Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Психологічні помилки при проведенні експертного оцінювання ризиків Розв'яжіть тести.	12	20
7	Тема: Підходи та методи управління ризиками підприємств Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Підходи до вибору методів реагування на ризик Розв'яжіть тести.	12	20
Всього за ОК:		90	144

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів за темами;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування.
- підготовка доповідей, повідомлень.

Підсумковий контроль – **диференційний залік**.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. Концепції ризик-менеджменту та методичні засади аналізу ризиків підприємства		
Лекційний курс *	0	0
Практичні роботи*	25	25
Самостійна робота*	10	10
Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 1	50,0	50,0
Змістовний модуль 2. Підходи та методи управління ризиками підприємств		
Лекційний курс *	0	0
Практичні роботи*	25	25
Самостійна робота*	10	10
Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 2	50,0	50,0
Всього	100,0	100,0

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів Практичні роботи (оцінювання однієї роботи)

4,5 - 5 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
4,0 - 4,4 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
3,5 – 3,9 балів	Практична відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
2,1 – 3,4 балів	Практична відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0-2 балів	Практична не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота (за один модуль згідно відсотку виконання)

9,0-10,0	90 - 100 %	відмінно
8,0 -8,9	74 – 89%	дуже добре
7,0 – 7,9	60 – 73%	добре
5,0 – 6,9	35 – 59 %	достатньо
0 – 4,9	0-35 %	незадовільно

Підготовка доповідей з презентаціями (оцінка за одну доповідь, планується 3 доповіді на один модуль)

4,1-5,0	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
3,1 -4,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
2,1 – 3,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
1,1 – 2,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0 – 1	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, , тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань)

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, реферування, конспектування, підготовка доповідей, розв'язання тестів.

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Організаційні підходи до управління виробничими ризиками [Текст] = Organizational approaches to the management of production risks / І. В. Свиноус, М. І. Ібатуллін, Ю. В. Сіра // Продовольчі ресурси. — 2022. — Т. 10, № 19. — С. 243-253.

2. Басюркіна Н. Й., Ласкаєв О. М. Дослідження теоретичної сутності ризику в сучасному підприємстві. Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Львів, 24 березня 2022 р.) / за заг. ред. В.С. Бліхара. [Електронний ресурс] Львів : ЛьвДУВС, 2022. С. 80-83.

3. Басюркіна Н.Й., Ласкаєв О.М. Ризики хлібопекарного бізнесу в Україні. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття : тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 19-20 жовтня 2021 р.

4. Лагодієнко В., Остапчук М. Особливості ведення підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. Соціально-компетентне управління та безпека підприємницьких структур в умовах воєнної економіки: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції , (28-29 жовтня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня "Волиньполіграф", 2022. 316 с. 207-209

5. Управління фінансовими ризиками [Електронний ресурс] : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою та дистанційною формою організації освітнього спец. 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / Л. М. Хрящевська ; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. — Миколаїв : Вид. Румянцева Г. В., 2022. — 359 с. : іл.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>
4. Трансформації вітчизняного підприємництва в умовах ризиків і загроз сьогодення [Текст] : монографія / Н. Й. Басюркіна, О. О. Богданов, А. В. Гріщенко та ін. ; за ред. Н. Й. Басюркіної ; Одес. нац. технол. ун-т. — Івано-Франківськ, 2023. — 467 с.

5. Шалений В. А. Управління ризиками операційної діяльності хлібопекарських підприємств [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / В. А. Шалений ; наук. кер. Н. Й. Басюркіна ; Причорномор. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій, Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одеса : ОНАХТ, 2019. — 281 с.

6. Лагодієнко Н.В. Зростання відкритості національної економіки – можливості та ризики для національного аграрного виробництва. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2019. №3. С. 85-95

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#)

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри торговельного підприємництва,
товарознавства та управління бізнесом

Протокол №1 від 28.08.2024 року

Завідувач кафедри

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант «Підприємництво і торгівля,
товарознавство і експертиза в митній справі»
доцент кафедри торговельного підприємництва,
товарознавства та управління бізнесом
д.е.н., професор

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА